

Brusel 10. prosince 2019
(OR. en)

14945/19

SOC 794
EMPL 605
EDUC 477
JEUN 145

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Delegace
Č. předchozího dokumentu:	14646/19
Předmět:	Inkluzivní trhy práce: posílení zaměstnanosti osob nacházejících se ve zranitelném postavení na trhu práce – závěry Rady

Delegace naleznou v příloze závěry Rady k výše uvedenému tématu, které přijala Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele na zasedání dne 10. prosince 2019.

Návrh závěrů Rady o inkluzivních trzích práce:
Posílení zaměstnanosti osob nacházejících se ve zranitelném postavení na trhu práce

Rada Evropské unie

UZNÁVÁ, že:

1. Posílení pracovních příležitostí pro všechny je jedním z deklarovaných cílů Evropské unie¹. Právo všech osob na pomoc pro zlepšení vyhlídek na zaměstnání nebo na výkon samostatné výdělečné činnosti a přístupu na trh práce je rovněž zdůrazněno v evropském pilíři sociálních práv. Pracovníci v EU jsou navíc chráněni před diskriminací na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, věku, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního postižení a rasového nebo etnického původu. Určité právní předpisy EU rovněž obsahují další ustanovení týkající se začleňování genderového hlediska.
2. Nedostatek pracovních sil, a zejména kvalifikovaných pracovníků, má nepříznivý dopad na hospodářský růst, produktivitu a konkurenceschopnost Evropy. Proto je důležité zvážit, jakým způsobem lze podpořit zaměstnanost osob, které se v současnosti nacházejí mimo trh práce nebo nejsou schopny plně rozvinout svůj potenciál z důvodu konkrétního znevýhodnění nebo překážek v pracovním prostředí, jako je například nedostatečná přístupnost. Osoby nacházející se ve zranitelném postavení na trhu práce často představují nedostatečně využívaný zdroj, přičemž jejich začlenění na trh práce je důležité též pro dosažení vyšší celkové míry zaměstnanosti, sociální soudržnosti a začlenění.

¹ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, hlava I, čl. 3 odst. 3, a Listina základních práv Evropské unie, hlava II, článek 15.

3. Zaměstnání zajišťuje příjem a vytváří zvláštní společenskou úlohu spočívající v postavení zaměstnance nebo osoby samostatně výdělečně činné. Některé specifické skupiny osob se nadále nacházejí ve zranitelném postavení na trhu práce. Zvláštní výzvy se pojí například s účastí a začleněním osob se zdravotním postižením, starších pracovníků, osob s nízkou kvalifikací a dlouhodobě nezaměstnaných osob, mladých lidí, zejména mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), osob s pečovatelskými povinnostmi, Romů a osob přistěhovaleckého původu, zejména pak legálně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. Zvláštní výzvy se týkají rovněž přetrvávajících genderových rozdílů na trhu práce a potíží, s nimiž se potýkají zranitelné osoby žijící ve venkovských oblastech.
4. Pro osoby nacházející se ve zranitelném postavení na trhu práce, a zejména pro osoby se zdravotním postižením, jsou zvláště důležité přístup na trh práce a účast na něm. Bez tohoto přístupu a účasti mohou tyto osoby – v porovnání s osobami bez zdravotního postižení nebo osobami nacházejícími se v lepším postavení na trhu práce – čelit většímu sociálnímu vyloučení, stigmatizaci a finanční zátěži. Kumulace znevýhodnění navíc dále zvyšuje riziko dlouhodobé nezaměstnanosti, neaktivity nebo odchodu z trhu práce.
5. Pokud jde o osoby se zdravotním postižením, článek 27 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením², jíž jsou EU a všechny členské státy stranou, ukládá státům, jež jsou stranami úmluvy, povinnost „zabezpečit a podporovat realizaci práva na práci“, mimo jiné tím, že vytvářejí a nabízejí pracovní příležitosti ve všech formách, včetně samostatné výdělečné činnosti. Zásada č. 17 evropského pilíře sociálních práv stanoví, že „osoby se zdravotním postižením mají právo na podporu zaručující příjem, který jim zajistí důstojný život, na služby, které jim umožní účast na trhu práce a na životě společnosti, a na pracovní prostředí uzpůsobené jejich potřebám“. V souladu s článkem 28 téže úmluvy by členské státy měly učinit kroky k ochraně a podpoře práva osob se zdravotním postižením na sociální ochranu.

² Úmluva o právech osob se zdravotním postižením a její opční protokol (A/RES/61/106), přijaté dne 13. prosince 2006.

ZDŮRAZŇUJE, že:

6. Z důvodu řady různorodých výzev, jimž osoby nacházející se ve zranitelném postavení na trhu práce čelí, je zapotřebí přístup aktivního začleňování, který zdůrazňuje individuálně uzpůsobená opatření a zohledňuje genderovou rovnost. Je důležité, aby byly služby poskytovány na víceodvětvovém a víceoborovém základě, který zajišťuje přístup k širokému spektru kvalitních, dostupných a přístupných služeb zaměstnanosti a zdravotních a sociálních služeb, včetně bydlení, péče o děti, sociální ochrany a podporovaných pracovních míst. U služeb poskytovaných osobám se zdravotním postižením by měla být věnována pozornost otázkám týkajícím se přístupnosti a přiměřeného uspořádání³. Rovněž je třeba zajistit vedení a pobídky, jež umožní účast na celoživotním učení. Dále je důležité zaměřit se na preventivní přístupy, včetně systémů včasného varování. Stěžejní úlohu při poskytování individualizované a komplexní podpory v rané fázi plní zejména veřejné subjekty, jako jsou sociální služby a veřejné služby zaměstnanosti.
7. Zásadní význam mají jednotná kontaktní místa pro všechny uživatele ve spojení s informačními kampaněmi pro osoby, které jsou od trhu práce vzdáleny nejvíce. Účinná koordinace vyžaduje sdílení informací a posílenou spolupráci mezi různými službami, zejména službami zaměstnanosti a sociálními službami, a dalšími subjekty, zejména občanskou společností a v příslušných případech sociálními partnery a vzdělávacími zařízeními.

³ Článek 5 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000 stanoví, že zaměstnavatelé musí přijmout vhodná opatření, která, jsou-li třeba, umožňují osobě se zdravotním postižením přístup k zaměstnání, účast nebo postup v zaměstnání, případně účast na dalším vzdělávání, pokud uvedená opatření nepředstavují nepřiměřené zatížení pro zaměstnavatele.

8. V neustále se měnícím světě práce je zvláště důležitý přístup ke kvalitnímu celoživotnímu učení, a to i v oblastech, ve kterých existuje potenciál pro růst počtu pracovních míst. Zaměstnavatelé plní důležitou úlohu při prohlubování dovedností a změně kvalifikace svých zaměstnanců, včetně osob, jež se nacházejí ve zranitelném postavení. Mezi účinná opatření, která by mohla osobám nacházejícím se ve zranitelném postavení na trhu práce pomoci při přístupu k zaměstnání, by mohlo patřit posouzení stávajících dovedností, určení potřeb v oblasti prohlubování dovedností a změny kvalifikace, posílené uznávání a validace stávajících znalostí a dovedností, poskytování vedení a poradenství v oblasti volby povolání a poskytování profesní rehabilitace a přiměřeného uspořádání pro osoby se zdravotním postižením. U některých osob nacházejících se ve zranitelném postavení může být kromě toho účinná cílená odborná příprava zaměřená na podnikání a podpora při zahájení činnosti. Je rovněž užitečné zvážit finanční pobídky pro nástup do práce a odstranění pasti sociálních dávek.
9. Zaměstnavatelé mohou využívat pomoci a podpory pro účely zaměstnávání osob nacházejících se ve zranitelném postavení na trhu práce například prostřednictvím zvyšování informovanosti, určení potřeb z hlediska uzpůsobení pracoviště, poradenství v oblasti zajištění přístupnosti a přiměřeného uspořádání a podpůrných služeb po umístění. Zvláštní pozornost je třeba věnovat dostupnosti podpůrných technologií a IT řešení a přístupu k nim. Je vhodné zvážit fiskální a daňové pobídky včetně dotací na nábor pracovníků. Šance osob ve znevýhodněném postavení může zlepšit podpora pozitivní kultury na pracovišti, která je příznivá pro inkluzivní postupy, včetně nediskriminačních a inkluzivních procesů náboru pracovníků, a která nabízí podporu a odbornou přípravu zaměřenou na dovednosti v oblasti rozmanitosti.

10. Potenciál, který nabízejí nové technologie, digitalizace a obecně změny ve světě práce by měly být přínosem pro všechny. Je třeba zavést opatření proti existujícím nerovnostem. Je důležité určit, jaký vliv má digitalizace na pracovníky a uchazeče o zaměstnání nacházející se ve zranitelném postavení na trhu práce, včetně jejich možností pro prohlubování dovedností a změnu kvalifikace, přičemž je třeba mít na paměti dopad na zaměstnanost z genderového hlediska. V případě osob se zdravotním postižením nabízejí nové technologie, včetně využívání umělé inteligence, významný potenciál, pokud jsou přístupné a cenově dostupné, podporují začlenění osob se zdravotním postižením a nevedou k diskriminačním praktikám.
11. Lepší slučitelnost zdravotního postižení s každodenním životem mohou umožňovat takové formy práce včetně samostatné výdělečné činnosti, které zajišťují flexibilitu z hlediska pracovní zátěže, rozvrhu pracovní doby a místa výkonu práce. Nové pracovní příležitosti pro osoby nacházející se ve zranitelném postavení na trhu práce může navíc vytvářet ekonomika platforem a zakázková ekonomika. Aby však bylo možné tyto příležitosti v plném rozsahu využít, je třeba zajistit kvalitu a udržitelnost pracovních míst, jakož i přístupnost a vhodné mechanismy ochrany zaměstnanosti.
12. Zvláště cenným prvkem při podpoře osob nacházejících se ve zranitelném postavení v přípravě na trh práce a účasti na něm může být sociální ekonomika, a zejména sociální podniky. Ty mohou hrát zásadní úlohu při tvorbě udržitelných pracovních míst a usnadňování sociálního začleňování. Kromě nabídky pracovních míst mohou zajistit prohlubování dovedností a podporovat aktivní občanství, a tím zvýšit zaměstnatelnost těchto osob v běžných podnicích.
13. Veřejné orgány mohou posílit zaměstnanost různých skupin obyvatel nacházejících se ve zranitelném postavení na trhu práce tím, že sociální aspekty, a zejména kritéria zaměstnanosti, začlení do procesů týkajících se zadávání veřejných zakázek.
14. Klíčový význam pro oslovení osob nacházejících se ve zranitelném postavení a pro poskytnutí pomoci těmto osobám za účelem jejich začlenění na trh práce i do společnosti, například prostřednictvím podpory sociálních inovací a uskutečňováním víceodvětvových iniciativ, mají fondy EU.

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, aby v souladu se svými příslušnými pravomocemi, s přihlédnutím k vnitrostátním okolnostem a při současném respektování úlohy a nezávislosti sociálních partnerů:

15. pokračovaly v rozvoji inkluzivních a komplexních politik zaměstnanosti a sociálních politik, které věnují pozornost osobám nacházejícím se ve zranitelném postavení, s cílem usnadnit jejich vstup do zaměstnání a setrvání v zaměstnání, jakož i pomoci jim přizpůsobit se měnícím se potřebám trhů práce, včetně regionálních, místních a odvětvových trhů práce. Zvláštní pozornost je v tomto ohledu třeba věnovat venkovským oblastem;
16. tyto politiky koncipovaly integrovaným způsobem s přihlédnutím k hledisku genderové rovnosti a stylem, který se soustředí na včasný zásah, a tím předchází tomu, aby osoby, které se již nacházejí ve zranitelném postavení na trhu práce, byly ještě více znevýhodněny; podporovaly takové nastavení příjmů a dávek sociální ochrany, které občany vyvádí z ekonomické neaktivity a zajišťuje, že se vyplatí pracovat;
17. zlepšily dostupnost víceodvětvových, víceoborových a nízkoprahových služeb pro osoby nacházející se ve zranitelném postavení, včetně osob se zdravotním postižením. Mezi tyto služby by mohla patřit jednotná kontaktní místa a individualizované služby, jako například koučování v oblasti zaměstnání, dotace a příslušné služby pro zaměstnavatele. To by vyžadovalo lepší koordinaci a silnější partnerství mezi jednotlivými subjekty, včetně veřejných a soukromých služeb zaměstnanosti, poskytovatelů vzdělávání nebo odborné přípravy, poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, občanské společnosti včetně organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením, jakož i zaměstnavatelů a sociálních partnerů, pro účely informačních kampaní a ve fázi před umístěním a po umístění;
18. podporovaly budování kapacit různých služeb, které pracují s osobami nacházejícími se ve zranitelném postavení na trhu práce, včetně osob se zdravotním postižením, a podporovaly experimentování v oblasti politiky s účastí zaměstnavatelů, příslušných veřejných služeb, organizací občanské společnosti a sociálních partnerů;

19. zintenzivnily úsilí zaměřené na provádění doporučení o cestách prohlubování dovedností a na podporu individuálně uzpůsobené odborné přípravy a celoživotního pracovního vedení a poradenství pro osoby nacházející se ve zranitelném postavení v zájmu usnadnění dalšího vzdělávání, zejména přímo na pracovišti; poskytovaly příležitosti k aktualizaci dovedností vhodných pro trh práce, včetně možností podnikatelské kariéry, a podporovaly zapojení zaměstnavatelů v oblasti prohlubování či změn kvalifikace;
20. podporovaly informovanost zaměstnavatelů a rozvíjely služby, které zaměstnavatelům budou napomáhat při rozšiřování nabídky kvalitních pracovních míst a možností odborné přípravy na pracovišti pro osoby ve zranitelném postavení, zvláště pro osoby se zdravotním postižením, mimo jiné prostřednictvím režimů pobídek, přizpůsobování pracovní náplně (job carving), přiměřeného uspořádání a zajišťování přístupnosti pracovišť, například využíváním pomocných technologií;
21. podporovaly inkluzivnější náborové postupy a usilovaly o zlepšení služeb zaměstnanosti a sladění nabídky a poptávky v oblasti pracovních míst s ohledem na tento účel; ve vhodných případech zaměstnavatelům poskytovaly informace o dostupných finančních pobídkách;
22. plně využívaly relevantních nástrojů financování EU, zejména Evropského sociálního fondu, při provádění politik aktivního začleňování a při zvyšování zapojení osob ve zranitelném postavení, včetně osob se zdravotním postižením, na trh práce.

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY A EVROPSKOU KOMISI, aby v souladu se svými příslušnými pravomocemi, s přihlédnutím k vnitrostátním okolnostem a při současném respektování úlohy a nezávislosti sociálních partnerů:

23. při podpoře provádění zásad evropského pilíře sociálních práv zvážily, jak zlepšit inkluzivnost trhů práce a situaci osob nacházejících se na trhu práce ve zranitelném postavení s cílem zlepšit jejich dovednosti a jejich vyhlídky na zaměstnání na rovnoprávném základě s ostatními, a tím zvýšit počet osob vybavených dovednostmi, které jsou na trhu práce potřeba;

24. lépe zapojovaly sociální partnery a občanskou společnost do přípravy, plánování a provádění politik a strategií, jejichž cílem je zajistit udržitelné začlenění osob ve zranitelném postavení na trh práce, a to včetně osob se zdravotním postižením;
25. zvyšovaly informovanost všech, zejména zaměstnavatelů a služeb zaměstnanosti, o tom, jak zlepšovat inkluzivnost a přístupnost trhů práce, mimo jiné poskytováním pozitivních příkladů;
26. při vytváření nových příležitostí pro začleňování osob ve zranitelném postavení na trh práce zkoumaly možnosti nových technologií a nových forem práce, včetně práce prostřednictvím platforem, a zohledňovaly při tom kvalitu pracovních podmínek, bezpečnost a ochranu zdraví, jakož i přístup k přiměřené sociální ochraně;
27. podporovaly rozvoj sociálních podniků a zlepšovaly jejich rámcové podmínky, ve vhodných případech mimo jiné podmínky související s jejich právním prostředím a přístupem k financování, a zajišťovaly větší viditelnost sociální ekonomiky;
28. zvážily další opatření a postupy narovnávání příležitostí, mimo jiné sociálně odpovědná zadávací řízení, s cílem podpořit přijímání osob, které jsou na trhu práce ve zranitelném postavení;
29. dále zintenzivnily provádění veškerých příslušných doporučení, mimo jiné doporučení o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce a doporučení o začleňování dlouhodobě nezaměstnaných osob na trh práce; při provádění systému záruk pro mladé lidi věnovaly zvláštní pozornost tomu, aby cílily na mladé lidi ze znevýhodněného prostředí, jako jsou osoby přistěhovaleckého původu, osoby se zdravotním postižením či osoby plnící pečovatelské povinnosti;

30. ve vhodných případech a v souladu s ustanoveními na ochranu údajů zlepšily sběr údajů o situaci zaměstnanosti osob ve zranitelném postavení na trhu práce, a zejména osob se zdravotním postižením.⁴

Vyzývá Evropskou komisi, aby:

31. osobám ve zranitelném postavení na trhu práce, včetně osob se zdravotním postižením, věnovala zvláštní pozornost ve všech příslušných politikách a iniciativách, a to tím, že naváže na stávající mechanismy, mimo jiné v kontextu jakýchkoli budoucích evropských strategií pro zaměstnanost a růst a v rámci evropského semestru, jakož i v kontextu různých nástrojů financování, zejména Evropského sociálního fondu;
32. nadále podporovala vzájemné učení a sdílení osvědčených postupů mezi členskými státy.

VYZÝVÁ VÝBOR PRO ZAMĚSTNANOST A VÝBOR PRO SOCIÁLNÍ OCHRANU, ABY:

33. spolupracovaly s Evropskou komisí na zlepšení dostupnosti údajů o osobách se zdravotním postižením a využívaly dostupné informace ve své činnosti týkající se zaměstnanosti a aktivního začleňování osob ve zranitelném postavení, mimo jiné v rámci tematického dohledu a statistické analýzy, a to údaje roztríděné podle pohlaví a, jsou-li k dispozici, podle druhu postižení a věkových skupin;
34. pokračovaly ve vhodných případech v provádění tematického a mnohostranného dohledu zaměřeného na jednotlivé země, pokud jde o výsledky a politiky členských států v souvislosti s osobami ve zranitelném postavení na trhu práce, včetně osob se zdravotním postižením.

⁴ V rámci statistik EU byla zvolena definice zdravotního postižení založená na postižení vykazovaném respondenty a z něho vyplývajících omezení v činnosti. Přestože tato definice se používá v ad hoc modulech šetření pracovních sil (LFS), v pravidelném šetření pracovních sil zahrnuta není. Nedostatek úplných a aktuálních údajů omezuje porovnávání řady reforem a iniciativ. Ve vnitrostátních šetřeních se používají jiné definice. Některé údaje týkající se zdravotního postižení a zaměstnanosti lze získat na základě statistiky v oblasti příjmů a životních podmínek (SILC).

Odkazy

1. Interinstitucionální dokumenty EU

- Interinstitucionální vyhlášení evropského pilíře sociálních práv, podepsané dne 17. listopadu 2017 (13129/17)

2. Právní předpisy Unie

- Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000 proti diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu
- Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání
- Směrnice Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ze dne 17. dubna 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb

2. Rada

- Doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi (2013/C 120/01).
- Doporučení Rady ze dne 15. února 2016 o začleňování dlouhodobě nezaměstnaných osob na trh práce (2016/C 67/01)
- Doporučení Rady ze dne 19. prosince 2016 o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé (2016/C 484/01)
- Doporučení Rady ze dne 8. listopadu 2019 o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně (2019/C 387/01)

- Závěry Rady nazvané „Směrem k inkluzivnějším trhům práce“, přijaté dne 9. března 2015 (7017/15)
- Závěry Rady nazvané „Podpora sociální ekonomiky jakožto jednoho z klíčových motorů hospodářského a sociálního vývoje v Evropě“, přijaté dne 7. prosince 2015 (15071/15)
- Závěry Rady nazvané „Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení: integrovaný přístup“ ze dne 16. června 2016 (10434/16)
- Závěry Rady nazvané „Odpověď na seznam opatření Komise pro posílení rovnosti LGBTI osob“, přijaté dne 16. června 2016 (10417/16)
- Závěry Rady nazvané „Směrem ke strategiím k zajištění toho, aby se vyplatilo pracovat“ ze dne 15. června 2017 (9647/17)
- Závěry Rady nazvané „Ekonomika blahobytu“ ze dne 24. října 2019 (13171/19)

3. Evropská komise

- Doporučení 2008/867/ES ze dne 3. října 2008 o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce
- Sdělení nazvané „Evropská strategie pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020: obnovený závazek pro bezbariérovou Evropu“ (KOM(2010) 636 v konečném znění).
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů nazvané „Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního fondu v období 2014–2020“ ze dne 20. února 2013 (COM/2013/083 final)

4. Jiné

- Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, přijatá dne 13. prosince 2016